

Modet den 17de April.

Hr. Professor *L. Müller* forelagde en Afhandling om *den thraciske Konge Lysimachus's Mynter*, som vil blive trykt i Selskabets Skrifter. Forfatteren foreviste nogle af de omhandlede Mynter og meddeelte følgende Oversigt over Indholdet.

Lysimachus's Regering, betragtet med Hensyn til de under samme prægede Mynter, lader sig dele i 3 Afsnit. Det 1ste indbefatter Tidsrummet fra Alexander den Stores Død 323 til 311, i hvilket Lysimachus styrede Thracien som Statholder, medens den svage Philip Arrhidæus og den mindreaarige Alexander havde Navnet af Konger; det 2det Afsnit udgjør Interregnet 311—306, da der, efter at den unge Alexander var røddet af Veien, ikke var nogen anerkjendt Konge over det macedoniske Monarchi; det 3die Afsnit indeholder Perioden fra 306, da Lysimachus samtidigt med de andre Diadocher antog Kongeværdigheden, indtil hans Død 281. I det første Tidsrum, saalænge Philip og den unge Alexander levede, lod Lysimachus, skjøndt han i Virkelighed var Thraciens Regent, slaae Mynt i deres Navn. Disse Mynter, der vare af samme Præg som Alexander den Stores og kun skilte sig fra disse derved, at endeel bare Navnet Philip, idet alle de der sloges med den unge Alexanders Navn bleve ganske lige Alexander den Stores Mynter, høre hen til dennes og Philip III's øvrige Mynter og ligge udenfor nærværende Afhandling. I Interregnet 311—306, da der ikke var nogen Konge, i hvis Navn der kunde slaaes Mynt, fortsatte Lysimachus formodentlig Prægningen af Alexander den Stores Mynter af Guld og Sølv; men han begyndte dog tillige i dette Tidsrum at slaae mindre Mynter i sit eget Navn. Der haves nemlig nogle Exemplarer af en Diobol, paa hvis ene Side er et ungdommeligt Hoved med Baand om Haaret (Apollo eller en Heros), paa den anden Side en ubeklædt Rytter og som Mærke Fordelen af en Løve (Lysimachus's Emblem), og desuden en

Kobbermynt med Herakles's Hoved paa Forsiden og den samme Rytter paa Bagsiden, begge Mynter med Indskriften ΛΥ. Da disse, som Sammenligningen med andre Mynter viser, maae være prægede af Lysimachus, men ikke indeholde een af de to Kongers Navne og heller ikke have Kongetitlen føiet til Lysimachus's Navn, kunne de ikkun høre til dette Tidsrum. Typerne ere de samme, som fra Philip II's Tid havde været anvendte til mindre Myntsorter af den kongelige Regering i det macedoniske Riges europæiske Provindser. At imidlertid Lysimachus, allerede før han antog Kongetitlen, har begyndt at forandre de gængse Typer, sees af en i Thorvaldsens Museum opbevaret Kobbermynt, paa hvilken der ligesom paa de af Lysimachus som Konge slagne Kobbermynter findes et Hoved med Hielm og en løbende Løve, men kun Indskriften ΛΥ. Alle Lysimachus's øvrige Mynter, med Undtagelse af en Stater, som senere skal omtales, have Indskriften ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΛΥΣΙΜΑΧΟΥ og ere altsaa prægede efter Aar 306. De lade sig dele i to Klasser. Til den første høre de, der indeholde Alexander den Stores Typer, nemlig Statere (af Guld), der have Athenas Hoved paa den ene Side, paa den anden Seirsgudinden, der rækker en Krands, Tetradrachmer og Drachmer med Herakles's Hoved paa Forsiden og den thronende Zeus Aëtophoros paa Bagsiden. Disse Mynter, hvilke Eckhel antog at være prægede efter Macedoniens Erobring i Slutningen af Lysimachus's Regering, ere rimeligt de første af Guld og Sølv, Lysimachus lod slaae som Konge; thi det er naturligt, at han begyndte med ikkun at sætte sit Navn istedetfor Alexanders, og Sammenligningen med de tilsvarende Mynter fra de andre Diadocher bekræfter dette; men det sees tillige af Mærkerne, der findes paa disse Mynter, at de ere prægede igiennem hele Lysimachus's Regeringstid i Stæderne i Sydthracien, i Macedonien og paa den asiatiske Kyst af Hellespont. Den anden Klasse indbefatter alle de Mynter, der have nye af Lysimachus indførte Typer, og disse udgiøre det langt større Antal. Disse Typer vare for alle Mynterne af Guld

og Sølv (Statere, Tetradrachmer og Drachmer): et Hoved med Vædderhorn samt Diadem, og en siddende Athena Nikephoros. Angaaende Hovedet have Meningerne været deelte, idet Nogle have anseet det for et Portrait af Lysimachus, der skulde være fremstillet med Vædderhorn som en Efterkommer af Dionysos, fra hvem han foregav at nedstamme, Andre for Hovedet af Alexander den Store, der som bekiendt lod sig kalde Zeus Ammons Søn og afbilde med denne Guds Attribut; denne sidste Mening er at foretrække og synes ogsaa i den nyere Tid at være den almindeligere. Athena-Figuren, der i sig forener de to Typer paa Alexanders Statere, er formodentlig en Giengivelse af et Tempelbillede i Lysimachia paa Chersonnes, Lysimachus's Residentsstad, hvor disse Mynter vel først ere prægede. Hvad den kunstneriske Udførelse angaaer, træffer man ikke sieldent Stykker, der kunne maale sig med det Skønneste af hvad den græske Stempelskiærerkunst har frembragt. Paa Mynterne af Kobber findes forskellige Fremstillinger. Den almindeligste Kobbermynt har paa Forsiden et Hoved med Hielm, som forestiller Ares eller en os ubekiendt Heros, paa Bagsiden en løbende Løve, hvilken Lysimachus muligt har valgt som et Slags Emblem til Minde om, at han engang under Livsfare havde fældet en Løve, en Begivenhed, der er forskielligt fortalt hos de gamle Forfattere. Af to mindre Kobbermynter med det samme Hoved har den ene, som veier det halve af den foregaaende, paa Reversen Fordelen af Løven, den anden, som omtrent veier Fierdedelen, kun Hovedet af samme; af denne sidste eksisterer der kun eet Exemplar, som findes i det danske Myntcabinet. Andre Kobbermynter have paa Forsiden et Hoved med Hielm, som er forskielligt fra det foregaaende, eller Herakles's Hoved, paa Bagsiden en Seirsgudinde, en Trophæ eller en Axekrands.

Foruden Hovedfremstillingen og Lysimachus's Navn med Kongetiteln findes der endnu snart smaae Typer, der svare til Typerne paa de græske Byers autonome Mynter og betegne Prægstederne, snart Bogstaver, Monogrammer eller forkortede

Navne, der ligeledes angive Staden, hvor Mynten er præget. Undertiden er Staden betegnet baade ved sin Mynttyp og ved Begyndelsen af sit Navn tillige; ofte findes paa een Mynt Mærker for to Stæder, som paa een eller anden Maade have staaet i noiere Forbindelse med hinanden. Desuden forefindes der i stort Antal Bogstaver og Monogrammer, der maae forklares om Personer, enkelte Gange ogsaa Personers Navne halvt eller heelt skrevne; nogle af disse ere vel Øvrighedspersoner, enten Lysimachus's egne eller hørende til Stædernes communale Bestyrelse, andre Personer, som ikkun have været ansatte ved Myntningen. Af disse Mærker fremgaaer det, at Lysimachus's Mynter ere prægede i mange forskellige Stæder, og det bliver en Opgave for Numismatikeren, saavidt muligt at bestemme disse, idet først derved en videnskabelig Classification kan bringes tilveie og Mynterne faae Betydning for Historien. Disse Myntstæder kunne søges i Landene ligefra Midten af Phrygien til Grændsen af Hellas; thi saalangt strakte Lysimachus's Rige sig i Slutningen af hans Regering. Herredømmet over Thracien, der ved Alexanders Død kun omfattede den sydlige Deel af Landet, havde Lysimachus allerede under sit Statholderskab udvidet indtil Hæmus-Biergene og Donau-Mundingen; det vestlige Lilleasien kom i hans Magt 301, da Antigonus var faldet i Slaget ved Ipsus; Pæonien bemægtigede han sig ved et listigt Overfald i 287, og efter at Demetrius Poliorcetes var fordreven fra Grækenland, erobrede han i 286 Kongeriget Macedonien med det tilhørende Thessalien fra den epirotiske Konge Pyrrhus og Demetrius's Søn Antigonus.

Der er neppe nogen af de græske Konger, naar Alexander den Store undtages, hvis Mynter ere blevne prægede i en saadan Mængde som Lysimachus's. Lazius, Kaiser Ferdinand I's Livlæge, har meddeelt, at der paa hans Tid i en Flod i Valachiet blev giort et Fund af over 40,000 Guldmynter, hvilke for en stor Deel vare fra Lysimachus. I Samlingerne er et stort Antal af Lysimachus's Mynter opbevaret, især i Myntcabi-

netterne i Paris, London, Haag og Wien; men det er ikke meer end $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af dem, som ere udgivne; i Mionnets Værk findes omtrent 150 anførte, og det er kun faa, som senere ere bekendtgiorte. Den foreliggende Afhandling giver et Antal af omtrent 570 forskellige. Det er hvad der indeholdes i de fleste betydelige private og offentlige Samlinger i de europæiske Lande nord for Alperne; jeg har selv undersøgt Mynterne i Samlingerne, med Undtagelse af dem i de Petersborgske, fra hvilke jeg har faaet Aftryk tilsendte.

Lysimachus's Mynter have ikke hidtil været Gienstand for nogen omfattende noiere Undersøgelse. Det er især Hovedet med Vædderhorn, som Archæologerne have skienket deres Opmærksomhed paa Grund at dets Betydning for Ikonographien. Hvad Bestemmelsen af Prægstederne angaaer, have Numismatikkerne vel ogsaa givet sig af hermed; men naar de Stadmærker undtages, hvis Betydning er iøjnefaldende, er det kun enkelte, der tør ansees for rigtigt forklarede; der er ikke blevet gjort Forsøg paa at classificere Lysimachus's Mynter efter Landene og Byerne. I nærværende Afhandling har jeg søgt at give en saavidt muligt fuldstændig Classification, grundet paa Prægstederne. For de Mynter, der have smaa Typer til Mærker, har jeg, med Undtagelse af nogle faa, bestemt Staden, hvor de ere slagne, eller idetmindste Landet, hvorhen de høre; men jeg har været tilbageholdende med Hensyn til at forklare Bogstaver og Monogrammer om Byer, fordi de oftest med ligesaa megen Grund kunne opfattes om Personer. De Byer, som jeg har navngivet, ere omtrent 40 i Tallet og høre til Thracien, Macedonien og det vestlige Lilleasien. Der er et betydeligt Antal af Lysimachus's Mynter, som upaatvivleligt ikkun indeholder Personmærker; disse ere rimeligt for en stor Deel slagne i Leirene til Sold for Hæren paa de hyppige Felttog, og de lade sig kun henføre til Klassen af uvisse Prægsteder.

Hvad Tiden angaaer, kunde det synes at falde af sig selv, at Lysimachus's Mynter ikkun ere blevne prægede under hans Re-

gering, og man har heller ikke hidtil draget dette i Tvivl. Mine Undersøgelser have imidlertid ført mig til et andet Resultat. Iblant de Stater, der ifølge Præg og Navn ere fra Alexander den Stores Fader Philip, findes der een, som aabenbart er slaaet paa Rhodos i en sildigere Periode, og jeg har i et tidligere Skrift søgt at vise, at det samme er Tilfældet med flere af disse Stater. At Alexanders Mynter ere vedblevne at præges længe efter hans Død, sees allerede deraf, at de indeholde Aarstal, der langt overstige hans Levetid, og dette er nu almindeligt erkjendt. Man har antaget, at de vare slagne til Minde om disse Konger, at navnlig Prægningen af Alexanders Mynter stod i Forbindelse med de Feste og Lege, der feiredes til hans Ære efterat han var bleven forgudet; jeg har i mit Skrift om Alexanders Mynter søgt at godtgjøre, at de ikke ere slagne af anden Grund end den, at de havde den bedste Curs i Handelen, af samme Grund som Korinths Didrachmer og tildeels Athens Tetrachmer bleve prægede af andre Stæder endog udenfor Grækenland, og ligesom i Middelalderen og den nyere Tid Zechiner, Floriner, hollandske Ducater og andre Mynter ere vedblevne at præges af forskellige Stater. Det viser sig ved en nærmere Undersøgelse, at det samme gjælder om Lysimachus's Mynter. Der ere endeel Tetrachmer, som ere stort udslaaede og have et fladt Præg af skiødesløs Udførelse; disse svare i Fabrik og Kunststil aldeles til Alexanders Tetrachmer, som senere, rimelig til ind i det 2det Aarh. f. Chr., bleve prægede af Handelsstæderne i det vestlige Lilleasien og Thracien, og overhovedet til de Tetrachmer af attisk Myntfod, der bleve prægede af Kongerne og Stæderne i disse Lande i Perioden efter Lysimachus. Paa nogle træffes Cursivbogstaver, som endnu ikke vare i Brug paa Lysimachus's Tid. Endeel af disse Mynter ere ifølge Mærkerne fra Byzants og Kalcedon; men disse to store Handelsstæder synes ikke at have været i Lysimachus's Besiddelse. Byzants havde afslaaet Philip II's Angreb og heller ikke været Alexander underkastet, skjøndt

den understøttede ham med sin Sømagt; i Aaret 313 sendte baade Lysimachus og Antigonus Gesandter til denne Fristat for at opfordre den til et Vaabenforbund, men den foretrak at bevare sin Neutralitet. Kalcedon blev ikke indtaget af Alexander paa hans Tog til Asien og udholdt i 315 en Beleiring af den bithyniske Konge Zipöites, som maatte anerkjende dens Frihed. Der haves ingen Beretning om, at disse to Stæder have maattet underkaste sig Lysimachus, uagtet det dog ikke er saa lidet, hvad der er meddeelt hos de gamle Forfattere vedkommende de græske Landes Historie i denne Periode, og de optræde begge som selvstændige Stater umiddelbart efter Lysimachus's Død. Der gives fremdeles et betydeligt Antal Guldmynter og flade Tetrdrachmer af raat eller halvbarbarisk Præg, der tillige ere af ringere Vægt og undertiden indeholde de senere Cursivbogstaver; de ere ifølge Mærkerne prægede i Byzants, Sestus, de pontiske Stæder Mesembria, Odessa, Kallatia, Tomi, Istria og Heraklea. Det raae, ofte ugræske Arbeide paa disse Mynter lader sig kun forklare af barbariske Folks Overmagt; men under Lysimachus vare de nævnte Kyststæder ikke udsatte for nogen Paavirkning af disse. Thraciens Sydkyst var aldeles græsk. Paa Østkysten boede vel indfødte og indvandrede barbariske Folk i Nærheden af de græske Coloni-Stæder; men da Lysimachus havde en Krigsmagt liggende i disse og overhovedet holdt de barbariske Folk i Tømme, kan det ikke antages, at den græske Cultur og Kunst, som af de autonome Mynter sees at have blomstret i disse Stæder, da de bleve underkastede Lysimachus, under dennes Regering ere gaaede tilbage. Efter Lysimachus's Død forandredes Forholdene aldeles. Gallerne oversvømmede Thracien og grundede der Kongeriget Tyle, som bestod i over 70 Aar. De hærgede Landet, udplyndrede eller brandskattede Stæderne, og de indfødte Folk, der ikke længere lode sig holde tilbage, trængte frem efter dem. I Stæderne ved det sorte Hav forfaldt den græske Cultur, som det synes, uden senere ganske at kunne reise sig igjen. Ogsaa Chersonnes tilligemed

Lysimachus's Hovedstad var i Barbarernes Magt. Byzants maatte løskiøbe sig med store Summer, saa ofte Gallerne eller de thraciske Fyrster paa deres Ødelæggelsestog rykkede frem for Stadens Porte; den forhen rige Stad blev saa udsuget, at den maatte søge Pengehielp hos Herakleenserne, og nødtes endelig til at betale en stor aarlig Skat til Gallerne, som vedvarede ligetil deres Riges Omstyrtelse. Paa den samme Tid herskede der i Byzants en Kraftløshed og en Sædernes Fordærvelse, der skildres med stærke Træk af de gamle Forfattere. I det pontiske Heraklea synes Forfatningen ikke at have været meget forskiellig herfra; da Gallerne ikke mange Aar efter Lysimachus's Død havde faaet faste Boliger i den Landsdeel, som senere efter dem kaldtes Galatien, foruroligede de ideligt deres Naboer og hærgede Herakleas Distrikt. Under saadanne Forhold er det sandsynligt, at det i Byzants og Heraklea ogsaa er gaaet tilbage med Kunsten og hvad der stod i Forbindelse med den, og at vi see Virkningen heraf i Mynterne. Der gives endelig to Stater og en Tetradrachme med Rhodos's Symbol Balaustiumblomsten; men Rhodos havde strax efter Alexanders Død udjaget den macedoniske Besætning og var siden en uafhængig og mægtig Søstat. Kunststilen og Fabriken passe til den senere Tid, og den ene af Staterne har det Særegne, at der istedetfor Lysimachus's Kongetitel læses Navnet Aristobulos; dette samme Navn, formodentlig en af Rhodos's Prytaners, findes anbragt paa lignende Maade paa een af Alexanders Tetradrachmer, der er slagen af Rhodierne i den samme Periode. Staterne have tillige i Exergen Byzants's Symbol, en Trefork, som ogsaa findes paa de omtalte senere Stater fra Kallatia, Tomi og Istria, og beqvemt lader sig forklare af Rhodiernes Forhold til Byzantinerne i Perioden efter Lysimachus. Byzants havde nemlig paa Grund af den Skat, den maatte betale til Gallerne, lagt en Told paa alle de Skibe, der seilede igiennem Bosporus, og det er ikke usandsynligt, at disse Stater med Byzants's Mærke bleve prægede, ligesom af de pontiske Stæder, saaledes af Rhodierne,

der dreve stærk Handel paa det sorte Hav, fornemmelig for at betales i Byzants i Sundtold, en Afgift, som fandtes saa trykkende, at Rhodos omsider i Aaret 220 i Forbindelse med andre Magter ved en Krig tvang Byzants til at opgive den.

The Californian Academy of Natural Science i San Francisco ønsker at træde i Forbindelse med Videnskabernes Selskab, som modtog dette Tilbud.

I Mødet blev fremlagt:

Fra American philosophical Society i Philadelphia.

Proceedings, Vol. VI. Nr. 58 & 54, Januar—December 1855.

Fra American Academy of Science i Philadelphia.

Journal of the Academy of Natural Sciences of Philadelphia. New Series Vol. III. Part II. Philadelphia 1855.

Proceedings of the Academy of Natural Sciences of Philadelphia, Vol. VII. Nr. 8—12. 1855 og Vol. VIII. Nr. 1—2. 1856.

Fra Lyceum of National history i New-York.

Annals of the Lyceum of Natural history of New-York, Vol. II. 1828. Vol. III. 1828—36. Vol. IV. Nr. 1—4. 1837. Vol. VI. Nr. 5. 1855.

Fra the American Association for the Advancement of Science.

Proceedings of the American Association for the Advancement of Science 1853—54 & 55. Cambridge 1855 & 56.

Fra California Academy of Natural Science.

Proceedings of the California Academy of Natural Sciences. Vol. I. P. I. 1854. St. Francisco.

Fra Michigan State Agricultural Society.

Transactions of the State Agricultural Society with reports of County Agricultural Societies for 1854. Vol. VI. Lansing 1856.